

Městská knihovna v Praze

BLANÍK

Eliška Krásnohorská

Praha

2018

e-kniha

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Blaník

Zpěvohra ve třech dějstvích

Eliška Krásnohorská

*Hudbu složil
Zdeněk Fibich*

Znění tohoto textu vychází z díla [Blaník](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Fr. A. Urbánek v roce 1881. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Eliška Krásnohorská: Blaník), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 16. 10. 2018.

OBSAH

ÚVOD.....	6
OSOBY.....	9
DĚJSTVÍ PRVÉ	10
Výstup 1	10
Výstup 2	11
Výstup 3	14
Výstup 4	16
Výstup 5	21
Výstup 6	26
Výstup 7	28
DĚJSTVÍ DRUHÉ	31
Výstup 1	31
Výstup 2	32
Výstup 3	33
Výstup 4	37
Výstup 5	39
Výstup 6	40
Výstup 7	41
Výstup 8	43
Výstup 9	45
DĚJSTVÍ TŘETÍ.....	47
Výstup 1	47
Výstup 2	50
PROMĚNA	51
Výstup 3	51
Výstup 4	53
Výstup 5	57
Výstup 6	58

ÚVOD

Báje o Blaníku jsou rázu protihusitského, tudíž protinárodního; pověstní velmoži katoličtí, neblahé paměti Oldřich z Rožmberka a Menhart z Hradce, uváděni v nich jako vůdcové zástupu blanického. V některých sice jmenován náčelníkem tím svatý Václav, jehož osobnost ovšem na jeviště uvést bylo by nevhodno. Poznávši v báji té živel hudebně velmi působivý, nechtějíc pak tradicionelní v ní osoby libovolně nahraditi jinými, památce české milejšími, mohla jsem pouze uvést Oldřicha i jeho kruh jako sbor duchů odpykávajících v zakletí skutky své dávné, za které jim uloženo čekati po staletí na chvíli, kdy jim dovoleno bude povstati v době nejtěžších útrap země české a vítězně ji osvobodíce napravití úhonnou svou minulost. Tentýž ráz zdálo se mi vhodno dáti i povaze hlavního reka pověsti, rytíře Zdeňka Zásneckého.

Slovutnému spisovateli a historikovi, panu Františku Dvorskému, vyslovuji vřelé díky za vlídnou ochotu, s kterou mi podal některé zprávy osobní a časové, kterých mi bylo pro tuto práci třeba.

* * *

Děj opery jest následující:

Dějství první. Domovít, stíhán v době pobělohorské za svou víru podobojí a příchýlnost k Fridrichu falckému, skrývá se s dcerou svou Jarmilou v chýšce pod Blaníkem, viděl za jasné noci ze Blaníku se vznášeti bílou paní, která podávajíc mu kouzelný prsten, kázala mu, aby před smrtí svou šel na místo před radnicí staroměstskou v Praze, kde byly padly hlavy odsouzených českých mučedníků, i aby skvost ten, jenž má moc odměniti nezištnou lásku zjevením velkého a oblažujícího zázraku, dal šlechtné dívce, která jej umírajícího potěší. Domovít, cítě blízkost smrti, přichází s Jarmilou za zimního soumraku na náměstí staroměstské, kdež se ho ujímá Helena, dcera katolického pána Jana z Dohalic, soudce zemského. Dívka ta sama jest tajnou kališnicí; Domovít dá jí kouzelný prsten, a vida, jak právě za nářku lidu snímá se po-

svátý kalich z Týnského chrámu, žalem skoná. Bratr Helenin, Bořek, účastník zmařeného povstání českého proti císaři, snaživ se přehlušiti zoufalost svoji divokou pitkou, přikvapí, když pochopové odnášejí Týnský kalich, a buičskými slovy mluví k lidu i k otci svému Janu; vyzývá pak Zdeňka Zásneckého, aby jej mečem ztrestal za zrádnou jeho řeč, i vyčítá mu, že také byl protivníkem české strany Fridrichovy. Doráží na Zdeňka donutí ho, by se bránil, a žádaje si smrti, nastaví se schválně meči jeho. Zdeněk v krutém hoři, že mimovolně ranil přítele a bratra milenky své Heleny, marně se snaží smířiti Bořka s otcem jeho Janem, jenž syna svého jako zemězrádce a kacíře proklíná. — Zdeněk, zůstav s Helenou samotou, tak hoře pyká svých činů i neštěstí svého národa, že Helena, doufajíc jej potěšiti, dá mu blahoslibný prsten kouzelný. Hned objeví se bílá paní, zvoucí Zdeňka v říši duchů kajících, kde kyne útěcha i příští spása vlasti. Zdeněk opouští truchlící Helenu a odchází za bílou paní.

* * *

Dějství druhé. Křištof z Raedernu, též účastník českého povstání, byv konfiskací zbaven svého panství Fridlantu, ozbrojil tlupu lidu, poplenil Valdštýnovi Fridlant a činí loupežné útoky na statky nepřátelských pánů. Táboří s tlupou svou pod Blaníkem, kam přichází raněný Bořek s Jarmilou, kteráž do chýšky své se navrácí. Zoufalé myslí Bořkově zalíbí se pomstychtivé řádění Křištofovo; spolčí a umluví se s ním, že sestru Helenu mocí vyrvou otci Janu, aby ji nemohl zavézt do kláštera. Všichni se vzdálí do lesa na nocleh. Helena, jsouc s otcem na cestě do kláštera, schválně uchýlí se k Blaníku, jako by byla zbloudila, vědouc, že tam odešel Bořek. Jarmila ji i Jana uhostí ve své chýšce. Bořek chce svolati své soudruhy, aby přepadli slabou Janovu družinu, leč právě vystoupí z Blaníku zakletí rytířové, tážíce se Bořka, jestli on rekem očekávaným, který k nim sestoupí pro poselství smíru a spásy. Bořek odmítne jich, nepřeje smíru, ale hláse se jen k pomstě. Rytíři zmizí. Bořek a druhové přepadnou a odzbrojí Janovu družinu, po Heleniných prosbách však dá Bořek otci i sluhům jeho volně odejít. Jan žádá, aby

s ním šla Helena, kterou však prohlásí Křištof za kořist svou; Jan Křištofa svrhne střemhlav se skály v propast, Helena pak místo k otci uchýlí se k Bořkovi. V tu chvíli viděti bílou paní vznášející se před Zdeňkem, jenž nedbaje Helenina volání vstoupí za bílou paní do Blaníku.

* * *

Dějství třetí. Zdeněk přichází mezi spící rytíře blanické a probudiv je líčí jim útrapy české země. Rytíři chtějí se vydati v boj, Oldřich však zvěstuje, že země česká ještě hlouběji klesne a že jest jim čekati ještě dvě stě let. Rozhněván chce Zdeněk odejít, však bílá paní, přinášejíc mu zlatý meč a věnec, káže mu, aby národu nesl zvěst, že z lásky a smíření vzejde mu příští zmrtvýchvstání; duchové slavně slibují, že přijdou bojovat za vlast.

* * *

Proměna. Pod Blaníkem zuří boj. Jan, sebrav silný ozbrojený dav přepadl a porazil Bořkovu tlupu. Bořek prchá, v půtce pak, kde osobně se otci brání, chce ho chrániti Helena i klesne co mrtvá, probodnuta mečem otce svého, jenž si zoufá, že ranou zasáhl ji místo protivníka svého. Prosí nyní Bořka, aby jej zbavil života. Bořek chce zoufalství svému i otcovu dýkou učiniti konec, leč právě vrací se Zdeněk z Blaníku, aby zvěstoval svěřené mu poselství smíru a příští spásy. Spatří Helenu, a oplakává ji jakož oběť za hříchy otců i synů českých, klade jí na skráně věnec blanický. Kouzelnou mocí jeho oživena, vstane Helena, Bořek i Jan nyní uvěří v pravdivost blanických zvěstí a smíření se obejmou; bílá paní, vznášejíc se nad nimi, žehná jim.

E. K.

OSOBY

JAN Z DOHALIC, zemský soudce

HELENA, jeho dcera

BOŘEK, jeho syn

ZDENĚK ZE ZÁSMUK

KRIŠTOF Z RAEDERNU

DOMOVÍT, stařec

JARMILA, jeho dcera

HLASATEL

OLDŘICH Z ROŽMBERKA, starosta rytířů blanických

PERCHTA, bílá paní

MĚŠTANÉ a MĚŠTKY. VĚZŇOVÉ. BIŘICI. ČELEĎ. VZBOUŘENCI. VEN-
KOVANKY. NĚKOLIK ŠLECHTICŮ. ÚŘEDNÍ OSOBY. RYTÍŘI BLANIČTÍ.

Děj v Praze, pod Blaníkem a v Blaníku.

Rok děje 1623.

DĚJSTVÍ PRVÉ

Náměstí Staroměstské v Praze. Vlevo část radnice se vchodem, vpravo dům, v němž několik oken osvětlených. Vzadu chrám Týnský, ozdobený kalichem, jenž jest ovinut provazy a připraven, aby mohl býti spuštěn. Všecko zasněženo. Slyšeti vichřici. Pochmurný soumrak.

Výstup 1

DOMOVÍT, opíraje se o JARMILU, vchází z pravé strany.

DOMOVÍT:

Zde cíl mé pouti! Místo svaté,
kde vpila půda mučovníků krev!
Ó slyším harfy zlaté
a cherubínů chvalozpěv, —
zde, smrti sladká, se mi zjev!

(Klesá.)

JARMILA: *(podpírá jej)*

Můj otče, neklesej!

DOMOVÍT: *(hledě k radnici)*

Mé dítě, zaplesej,
že bůh mi přeje umírati,
kde umírali moji svatí.

HLASY MUŽSKÉ: *(z osvětlených oken vpravo)*

Žítí se nebojme!
Radostí, blahostí
z vína se napojme.

Slyšeti cinkot číší, hluk a smích.

DOMOVÍT:

Ó, paměť na otčiny pád
snad v poháry tam chcete sklát?

JARMILA:

Můj otče, zavolám je ku pomoci!

(Volá, podpírajíc DOMOVÍTA.)

Ó slitování, slitování!

Výstup 2

PŘEDEŠLÍ. HELENA objeví se vpravo v krajním, temném okně.

HELENA:

Čí žalostné to zavolání?

JARMILA:

Ó přispěj mému otci,
jenž umírá!

HELENA:

Kéž útěchu ti mohu dát!
Již k tobě spěji!

(Odejde od okna.)

DOMOVÍT:

Čemu lkát?
Mně ráj se otvírá.

HLASY MUŽSKÉ: *(jako prvé)*

Smrti se nebojme!
V spánku moc, v hrobu noc
vínem se ukojme!

Cinkot číší a hluk.

HELENA vyjde z domu.

JARMILA:

Ty přicházíš jak anděl smilování,
však anděl smrti k němu již se sklání!

HELENA:

Ó, nezoufej! tot' klam jen hrozebný;
hle! žitím září kmet ten velebný;
hled'! úsměv míru jasní jeho líce,
on žije! ubohá, již neplač více!
— Pojd', starče, pod mou střechu spěj,
Tam odpočiň.

JARMILA:

Ó díky měj!

DOMOVÍT:

A přijala bys v dům svůj kacíře?

HELENA se zalekne.

DOMOVÍT: (*truchlivě a odmítavě k Heleně*)

Bud' s Bohem!

HELENA: (*ohlížeje se úzkostlivě*)

Sestrou jsem ti ve víře,
ač tajně jen se klaním kalichu.

DOMOVÍT:

Bůh tebe seslal!

HELENA:

Pojd' již potichu.

DOMOVÍT vstane rozjařen.

JARMILA:

O, jaký zázrak navrací ti síly?

DOMOVÍT:

Ted', teprv ted' se blíším svému cíli!
Již osud můj se vyplní!
Tvým rukám, děvo plná vděků,
jest souzeno, čím vnuky příštích věků
lesk nadpozemské slávy oslní!
Tys ta, k níž zvou mě zvěsty tajemné.

HELENA:

Kdo jsi? Co žádáš ode mne?

DOMOVÍT:

Věz! Pod Blaníkem chýš
jest moje skrýš;
štván světem pro svou víru —
tam žiju v míru.

Kdys v noci, — sen mě míjel, — v stříbrolesku luny
v kraj zaznělo to z hory jako zlaté struny,
a z útrob skalných, tam kde kouzla říš,
se bílá paní nesla blíž a blíž.

A ta mi dí:
„Než dny své dokonáš,
pout' na to místo vykonáš,
jež tvému srdci nejsvětější.
A v hodině tvé nejtěžší
tam potěší
tě panna líbezná.

(Ukáže zářící prsten.)

Jí podej skvost ten nejvzácnější,
v němž sídlí kouzla vítězná.
Neb miluje-li koho nanejvýš,

tím kouzlem vykouzlí mu blaha říš,
a miluje-li koho nad své štěstí,
tím skvostem velký slávy cíl mu zvěstí!“
— Chceš tento skvost?

HELENA:

Ó, co to díš?

DOMOVÍT:

Miluješ koho nanejvýš?

HELENA:

Zda miluji? — — —
O, miluji jej nanejvýš,
ó, miluji jej nad své štěstí!

JARMILA:

Nad své štěstí?!

HELENA:

Ó, nad svou věčnou blaženost!

DOMOVÍT:

Nuž, vezmi, vezmi tento skvost!

(Podá prsten HELENĚ.)

DOMOVÍT: *(patrně slábne i zmíraje)*

Ted' mohu složit hlavu mdlou,
ted' přijmi, bože, duši mou!

Výstup 3

PŘEDEŠLÍ. MĚŠTKY a MĚŠŤANÉ přibíhají z obou stran v pozadí, pohlízejíce vzhůru na chrám, z něhož na provazech se spouští kalich. Později: BOŘEK a několik šlechticů, ZDENĚK.

MĚŠTKY a MĚŠŤANÉ:

Hle tam, hle tam! hle kalich!
Již kalich sňat
a potupen a klat,
nám odcizeny chrámy, —
bůh budiž s námi!

DOMOVÍ:

Ha, kalich svržen,
znak víry stržen
a zloupen chrám,
ó, běda, běda nám!

(Klesne a umře.)

JARMILA: *(klekne u něho)*

On umírá!

HELENA:

Ó, pomoc! pomoc!

ZDENĚK: *(vystoupí z levé strany)*

Kdo volá, kdo zde lká?

JARMILA:

Má strast', tať převelká!

BOŘEK: *(u okna)*

Tot' sličné dívky žalný sten;
kdo rytíř, hájí krásných žen!

ŠLECHTICI:

Ha, ha, ha! Dívek se nebojme!

(BOŘEK a ŠLECHTICI odejdou od oken.)

Kalich již zmizel za domy před chrámem Týnským.

ZDENĚK: *(k JARMILE)*

Rci, dívko, kdo tvé hoře zavínil?
Kdo tvému otci zlého učinil?
Mluv, meč i paže má ti prospěje!

JARMILA:

Mně není spásy, není naděje!

ZDENĚK:

Heleno, ty mluv, proč ta děva kvílí,
čí vinou smrt se k tomu starci chýlí!

HELENA:

To není rukou vražednou,
čím klesl skácen pojednou!

Mezitím z domu vpravo BOŘEK s pohárem v ruce vystoupí, s ním šlechtici.

HELENA:

On nepřežil své víry pád a skon, —
jak padl kalich, padl také on!

BOŘEK: *(s výbuchem hořkosti)*

Když ducha číš mu vyrvali,
jak žítí měl?
Tak odumřel
i celý národ zoufalý!

Výstup 4

PŘEDEŠLÍ. Pravým pozadím vystoupí od chrámu čtyři muži, nesoucí na nosidlech zastřený obrovský kalich; jsou doprovázeni ozbrojenou stráží, za nimi přichází několik úředních osob. — Později JAN Z DOHALIC, BÍŘICI a VĚZŇOVÉ.

MĚŠTKY a MĚŠTANÉ:

Hle, kalich pohřbívají nám!

BOŘEK: *(zastaví průvod s kalichem)*

Stůjte! Jest to klam? Co zří
oko mé, duch nevěří!

ÚŘEDNÍ OSOBY:

Zpátky!

BOŘEK:

Ha, vy soudci velební,
 pryč tu roušku pohřební!

BOŘEK vrhne se mezi halapartny stráže a strhne roušku z kalichu. Spatřiv jej lid, jeví bolest nejhlubší; někteří padají na kolena.

MĚŠTKY a MĚŠTANÉ:

Kalich náš! Bůh budiž s námi!

BOŘEK:

Toňte v pláči! Toť náš český kalich,
 plný našich útrap neskonalých,
 plný našich slzí, našich vzdechů,
 plný krve, ryzí krve Čechů;
 a ten kalich svatý, z chrámu sňatý
 napájet má nyní — psy a katy!

SBOR:

Šílený, cos učinil!

Mezitím z levé strany vystoupil JAN Z DOHALIC, za ním spoutaní VĚZŇOVÉ obklopení ozbrojenými BÍŘICI.

BOŘEK: *(k JANOVI)*

Ha, otče, nemožno! Ty nejsi z nich!
 Braň svatokrádcům sáhnout na kalich!

JAN:

Pryč, a mého pohledu se chraň!

(K průvodu s kalichem.)

Dál! a proti způrci chopte zbraň!

Průvod s kalichem vejde do radnice; JAN s vězni chce vejíti tamtéž. BOŘEK postaví se Janovi vstříc.

BOŘEK:

Můj otče, konáš dílo veselé!
Jen slovo ještě! toť mí přátelé.

(K VĚŽŇŮM.)

Aj, vítám vás tu, páni konšelé!
Bych na důvěrnou pitku směl vás zvát,
ty doby zašly, sotva již se vrátí;
nuž připijme si, než se hnete dál:
Ať žije falcký Fridrich, český král!

SBOR:

Ó běda! Ztracen jest!

VĚŽŇOVÉ, vedeni BIRICI, truchlivě vejdou do radnice.

BOŘEK:

Nuž, nikdo nejásá, a ruka žádná
mi nechce mečem splatit slova zrádná?

(Vyzývavě k ZDEŇKOVĚ.)

Ty Zdeňku, jenž jsi v české vzpoury vřavě
tak bouřil proti nám i Fridrichu,
proč nyní krotneš, když mu ku oslavě
připíjí zrádce kacír z kalichu?

ZDENĚK:

Já nesloužil jsem v bělohorské seči
cizáku zbabělému Fridrichu,

však nehoden, být terčem mému meči,
kdo cti a smyslu pozbyl v kalichu.

BOŘEK:

Ty, zbabělý, se pūtce vyhybáš.

ZDENĚK:

Ty zmámen jméno české znectíváš.

BOŘEK:

Ha, nectný! Z těch jsi strůjců poroby,
již kláli s vrahy vlasti útroby,
rob vítěze, jenž v krvi české stál,
syn hanby jsi a bídník!

ZDENĚK:

Nemluv dál!

HELENA a SBOR:

Zkrot' vášně proud!

BOŘEK:

Chceš jako sketa zahynout?
Zhyň tedy s hanbou!

(BOŘEK doráží mečem na ZDENĚKA, jenž se brání.)

HELENA:

Ustaň!

HELENA chce zadržeti BOŘKA, však on i ZDENĚK ji zvolna odstraní.

ZDENĚK: *(k BOŘKOVÍ)*

Chraň se,
sic nelze mi tě ušetřit!

BOŘEK:

Nuž, staň se!

HELENA:

Můj bratře, stůj!

BOŘEK se tváří, jako by zuřivě dorážel na ZDEŇKA, pak náhle schválně nastaví se meči Zdeňkovu, jenžto jej mimovolně bodne.

BOŘEK: *(klesaje v náruč svých soudruhů)*

Zdeňku, dík!

Jen škoda, že ta rána nešla hloub!

HELENA, JARMILA a SBOR:

Ó běda!

ZDENĚK:

Bořku, příteli!

Mou rukou musel's padnout!

HELENA:

Zdeňku! Zdeňku!

ZDENĚK: *(předstoupí k JANOVI)*

Já prolil jsem té drahé krve proud,
zde jsem, ať čin můj pomstí soud.

BOŘEK:

Soud? Nikdy! Což po této krve proudu?

Tys poranil jen propadlého soudu!

Jsem psancem, jako Fridrich král, můj pán,
prost jména, cti a statku, z vlasti štván,
a beztrestně v lup vrahů dán!

HELENA:

Zjev pravdu, otče!

JAN:

Pravdu zjevil sám, —
jest odsouzen, a já jej proklínám!

HELENA:

On na císaři snad se provinil,
co tobě však, můj otče, učinil?

JAN:

On zapřel otce, — otec zapře jej,
on zradil císaře, — soud tresce jej;
on zapřel církev, teď mu klne bůh:
Ať v poušti zhyne bídný dobrodruh.

BOŘEK:

Ó, jak bych zhynul rád!

(Ukazuje na DOMOVÍTA.)

Hled', jak mu sladko spát!

Temné bubnování – Stmívá se.

Výstup 5

PŘEDEŠLÍ. Vystoupí HLASATEL, za ním něco lidu.

HLASATEL:

Jmenem císaře! Bud' lidu známo:
Kdo by zemřel s církví nesmířen,
jako kališník byv postižen,
nemá spáti v půdě posvěcené,
pohroben bud' v místech prokletých,
vyvržen bud' mezi vyvržené.

(HLASATEL odchází při temném bubnování.)

SBOR LIDU:

Kdo by zemřel s církví nesmířen,
jako kališník byv postižen,
nemá spáti v půdě posvěcené,

pohroben bud' v místech prokletých,
vyvržen bud' mezi vyvržené.

JARMILA: (*k JANOVI*)

Smilování!

Přej mému otci úkryt poslední!

JAN:

Pryč s trupem kacíře!

JARMILA:

Jen pohlédni!

Ó starče, se starcem měj slitování!

JAN:

Na křižovatku s ním!

BOŘEK:

Těž můj to los?

JAN:

Těž tvůj to los a trest!

HELENA:

Vpusť slitování v duši pohnutou,
ó neopouštěj, otče, svého syna,
by nespěl k časné smrti bídou hyna,
by hroznou nebyl stížen pokutou!
Ó, nechtěj býti stihán pamětí,
že's vyšťval syna v smrt a prokletí!

JARMILA:

Tak těžkou chceš je stíhat pokutou,
až hrozno mnít, — a jaká jejich vina?
Že kalichem vždy ctili hospodina,
truchlíce pro vlast v pouta upnutou.

Jen kaž, by tleli v místech prokletí:
Bůh předce hroby věrných posvěť.

ZDENĚK:

Ztiš bouři hněvu, v srdci rozdmutoú,
a přiviň v náruč smířenéú syna!
Již celá vlast je sváru obětí, —
jen svornost k žití zas ji posvěť.

BOŘEK:

Tak těžkou chceš mě stíhat pokutou,
až hrožno mnít, — a jaká moje vina?
Že kalichem ctím věrně hospodina
a truchlím pro vlast v pouta upnutou.
O, truchli se mnou, pojd' v mé objetí,
vždyť oba máme čeho želeti.

SBOR:

Tak těžká sudba a tak snadná vina!
Ó, tresce národ ruka hospodina,
když otec odvrací se od dětí
a místo žehnání jim dává prokletí!

JAN:

Nemučte srdce prosbou překrutou!
či hlubší bol a větší ztráta jiná,
než snáším já, tak hrozně ztrativ syna?
Co v šedinách mi těžší pokutou?
Však smím se smířit? Marné ponětí!
Můj žal a hněv ho sleduj v zápětí!

BOŘEK: (*k JANOVI*)

Tys posel mi cestu bodavým hlohem, —
již jdu! Můj otče, — bud' s bohem!

JAN, potlačiv své dojmутí, pokyne Bořkovi odmítavě rukou a odchází k radnici. BOŘEK odchází v opačnou stranu.

ZDENĚK:

Ó, stůjte! Hrozno zřítí rozchod váš!
Tak jako vy, tak rozklán národ náš,
druh druhá, otec syna vrhá v zkázu,
blud mýlíme, však těžší náš je blud!

(K JANU.)

Ó zastav se, ta cesta vede k srázu
kde v srdci vlasti propast krvácí,
nad nížto blíž a blíže osud burácí,
jímž národ zhyne, vlastní kletbou tknut!
Dej synu svému ruku k smíření,
krev českou nezavrhej v zničení!

JAN:

Spíš v synu mém ať zprahne všecka krev,
než zkrotím proti buřiči svůj hněv;
a lépe, necht' i národ zhyne hned,
než bludem jedovým by prznil svět!

(JAN odejde do radnice.)

ZDENĚK: *(ustrnut za JANEM)*

Jak? Necht' i zhyne národ? — Jaká slova!
Tak děsnou zradu české srdce chová?
A s tebou kráčel jsem?!

BOŘEK:

Zpět nelze více!
Tak daleko jsi dospěl, vlastibijce!

ZDENĚK:

Ó musím zpět! Sem ruku k smíření!
Pojď na můj hrad, tam žijme sbratření.

(K JARMILE.)

Pojď, cizinko, tam v hrobce otců mých
ať spočine té vážné hlavy snůh.

JARMILA: *(vztýčí se vážně)*

Jest v širém lese také půda svatá!

(K MĚŠŤANŮM.)

Ó pomozte mi nésti drahou tíž.

Někteří MĚŠŤANÉ zvedají a odnášejí DOMOVÍTA vpravo.

JARMILA: *(k BOŘKOVÍ)*

A ty, s nímž jedním osudem jsem klata,
pojd' se mnou; pod Blaníkem jest má chýš,
tam zhojím rány tvé, tamť útulek a skrýš.

BOŘEK odchází s JARMILOU.

ZDENĚK:

Stůj, Bořku můj!

BOŘEK:

Pryč! Tebou pohrdám
a nenávist ti věčnou přísahám!

HELENA:

Můj bratře!

HELENA prosebně vztahuje k BOŘKOVÍ ruce, on odejde s JARMILOU vpravo; lid se rozejde.

Výstup 6

HELENA a ZDENĚK. Večerní červánky ozařují Týnský chrám.

ZDENĚK:

Prchni přede mnou, Heleno!

HELENA:

Zdeňku!

ZDENĚK:

Zapomeň mé jméno,
opuť mě a chraň se kleté ruky,
jež, co miluje, to vrhá v muky,
jež ti bratra stihla podlou ranou,
k pádu sklála vlast mou milovanou!

HELENA:

Odpuzuješ mě! Ó, běda!
Jak mé srdce žalem svíráš!
Co tvé oko v prázdnu hledá?
Co tak hrozně na mne zíráš?

ZDENĚK:

Nezřím tě, zřím hrůzu jen a krev!

HELENA:

Ty mě nemiluješ! Zjev to, zjev!

ZDENĚK:

Zdaž tě miluji? Mé srdce jest mi cizí,
jeho hlas, to není lásky hlas!
V moři strasti láska moje mizí, —
ó, Heleno! kde jest lásky čas?

HELENA:

Víš to, Zdeňku, jak jsi ukrutný?

ZDENĚK:

Ha, již ranil jsem i tebe!
Prchni, opusť kraj ten přesmutný,
nad nímž zoufá samo nebe!
Pláč jest matky, pláč i synů podíl, —
vlasti, vlasti! ó, že jsem se zrodil!

HELENA:

Předc, ó, předc dá láska utěšení!

ZDENĚK:

Láska k šťastným jen se chýlí.

HELENA:

Ona v štěstí hoře tvé ti změní.

ZDENĚK:

Ó, což zázračné má síly?

HELENA:

Zázrakem tvé duše tkne se,
báji slasti k tobě snese!
věz to, věz: ó, necht' mě opustíš,
miluji tě nanejvýš,
a necht' srdce těžký žal mi věstí,
miluji tě nad své štěstí!
Tobě jen ať kyne blaha říš,
necht' mě nemiluješ, necht' mě opustíš!
(HELENA chystá se dáti ZDENĚKOVÍ prsten.)

ZDENĚK:

Tebe opustit? Ó, miluji tě
žárem svatých bolestí;
v pustém bezdnu neštěstí
tys mi útěchou, ó, sladké dítě!

Blahé lásky slunný jas
probouzíš v mém srdci zas!

HELENA a ZDENĚK:

Jaká chvíle! V žalu svět
lásky bůh se vrací zpět!
Jak tu sladko zapomenout,
z loktů tvých stan lásky sklenout,
nedostupný hrad a štít —
kéž tu věčně mohu dlít!

HELENA: (*podá ZDENĚKOVÍ prsten*)

Ten kroužek vezmi na znamení
a v paměť toho okamžení!

(*ZDENĚK vezme prsten.*)

HELENA:

Ó, moci tajemné! Snad vezmete mi štěstí, —
jen jemu, jemu nechat' rozkvétá!

ZDENĚK:

Ó, jaký cit! Co zázrak ten mi věští?
Chce od tebe mě vábit, do světa —

HELENA:

Ó Zdeňku, Zdeňku, ty mě opustíš?

Výstup 7

PŘEDEŠLÍ. V modrém paprsku vpravo objeví se na bílém obláčku BÍLÁ PANÍ.

ZDENĚK: (*zří na BÍLOU PANÍ*)

Hleď, jak mi kyne! Zdaž ji také zříš?

BÍLÁ PANÍ:

Tvá cesta v duchů kajících jde říš.

HELENA a ZDENĚK:

Pryč, svůdné zjevení!

BÍLÁ PANÍ: *(vážně k ZDENĚKOVÍ)*

Mé moci znamení

ti dálnou spásu pro tvůj národ zvěstí,

svou vlast-li miluješ i nad své štěstí!

ZDENĚK: *(odtrhnuv se od HELENY, k BÍLÉ PANÍ)*

Zde jsem! Nejsi-li pekla přeludem,

buď vůdkyní mou, buď mým osudem!

HELENA:

Ó, nebe, nebe, on mne zanechá!

BÍLÁ PANÍ:

V mé říši zkvétá naděj, útěcha!

HELENA:

Ó, Zdeňku, slituj ty se nade mnou!

BÍLÁ PANÍ:

Již následuj mě v říš mou tajemnou!

Tys náš, a při mně jest tvé povolání!

HELENA:

Tys můj, mně náleží tvé milování!

HELENA a BÍLÁ PANÍ:

Ty nezruš srdce svého přísahy,

ty proti svůdkyni měj odvahy!

ZDENĚK: *(k HELENĚ)*

Ó, nelkej prosbou dojemnou, —

již jdu, tvůj sladký hlas mi marně brání!

Já slyším vlasti mocné zavolání, —

buď s bohem! nelze mi tu dlíti,

již musím za svým cílem jíti.

HELENA:

Miláčku můj! ó, zůstaň!

ZDENĚK:

Milko má!

BÍLÁ PANÍ:

Již následuj mě v otce mého říši!

ZDENĚK: *(k HELENĚ)*

S Bohem!

BÍLÁ PANÍ odplyne v obláčku, ZDENĚK ji následuje. Záře zmizí. Temno.

HELENA: *(sama)*

Zdeňku můj!

Ó, nebe, ty jej spas, jej ochraňuj!

V mé srdce žal můj smrti dráhu klestí, —
a přede jej miluji — i nad své štěstí!

(Sklesne na kolena prahu svého domu.)

Opona spadne.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Krajina v první jarní zeleni. V popředí vpravo chýška, vlevo houština. Asi polovice jeviště v pozadí jest poseta skalisky. V pozadí Blaník, jehož téměř zahaluje oblak.

Výstup 1

VZBOUŘENCI rozloženi mezi skalisky a na nich.

VZBOUŘENCI: *(losující o kořisti)*

Lup jen sám
náš je cíl,
kořist nám
za podíl.

JINÍ: *(připíjejíce si u ohňů)*

Ohně žár
v krev se lij!
Kdo je stár,
víno pij!

JINÍ: *(hrajíce v kostky)*

Kdo je stár,
kdo je mlád,
vždy by rád
pít a hrát.

VŠICHNI:

Milosti žádné!
Světu vzdor;
skrytý v bor
kolkolem vládne
lesů král!

NĚKTEŘÍ: *(opravují své zbraně)*

Lesů král
kuje zbroj,
dál a dál
šlehne boj!

VŠICHNI:

Ohně žár,
lup a svár
v světa dol
vrhne kol
lesů král!

Výstup 2

PŘEDEŠLÍ. JARMILA, BOŘEK, nová tlupa VZBOUŘENCŮ.

JARMILA: *(za scénou)*

Ó, spásu! Kam jen se skrýti?

VZBOUŘENCI:

čí to hlas?

(Hrnou se vpravo.)

JARMILA a BOŘEK přikvapí z pravé strany, za nimi nová tlupa VZBOUŘENCŮ.

JARMILA:

Zas tlupa zběsilá.
Což není spásy?

VZBOUŘENCI: *(obklopí JARMILU)*

Hle, kořist' spanilá!
Hej, má jsi, má jsi!

JARMILA:

Ó, běda mně!

BOŘEK: *(s taseným mečem proti VZBOUŘENCŮM)*

Bud' zmužilá! —

Kdo této dívky tkne se,
ten ať se třese!

VZBOUŘENCI:

Ha ha ha ha! Jak horká krev!

Kdož by se chlapců bál a děv?

(Zmocní se BOŘKA a jeho meče.)

JARMILA:

Ó, nebe!

což marně vzývám tebe?

Výstup 3

PŘEDEŠLÍ. Z chýšky vystoupí KRIŠTOF Z RAEDERNU.

KRIŠTOF: *(vesele)*

Hej, hoši, kdož tak lomozí?

Což peklo vámi hýbá?

Aj, hosté! — Krásná příchozí,
tvůj otrok roucha lem ti líbá!

*(Ukloniv se chce ruku její políbiti, čemuž ona nedopustí; on políbí
cíp jejího rukávu.)*

JARMILA:

Ach, odstupte!

KRIŠTOF:

Co zavedlo ty útlé nožky asi
sem v divý úkryt veselé mé chasy?

JARMILA:

Ač v loupežnou ted' proměněna sluj,
ta chýška byla domov můj.

KRIŠTOF:

Ba, snil jsem pod tou střechou rozmilou,
že hostitelku mám tak spanilou!

(Otevře s úklonou dvéře chýšky, kam JARMILA vchází.)

Ó, vejděte, má paní jediná,
však nebud'te teď méně hostinná!

(KRIŠTOF chce vstoupiti za JARMILOU do chýšky.)

BOŘEK: *(vášnivě zdrží KRIŠTOFA)*

Stůj, hanobiteli!

KRIŠTOF:

Ó, z ticha, příteli!
Tys raněn?

BOŘEK:

Štěstí tvé, že jsem!

(Klesá umdlen na balvan.)

KRIŠTOF:

Hej, braši, pohár vína sem!

Někteří podají KRIŠTOFU pohár.

BOŘEK:

Měj díky! ó, jak žízním!

Nalévají do poháru.

KRIŠTOF:

Pij, unikej všem trýzním, —
ač nejsi-li snad — papeženec!

BOŘEK:

Jsem kališník!

(KRIŠTOF mu podá pohár.)

VZBOUŘENCI:

Jest kališník! Ať žije!
Ať pije!

KRIŠTOF:

Ať z kalicha slasti si nahýbá,
ať réva jej opájí vůní,
ať spanilé děvice zulíbá,
v čím srdci jen svoboda trůní!

(Se SBOREM.)

Ten zdrav bud', ten oplývej v blahu,
kdo nikdy se nekořil vrahů!

(Sám.)

Kdo pozemským bohům se modlaří,
ať nebeská milost' ho mýjí!
Bůh lásky jen junáka obdaří,
jenž kloní jen lásce svou šíji.

(Se SBOREM.)

Ten zdrav bud' a v blahu žij stálém,
kdo svoboden sám je si králem!

BOŘEK:

Aj, vězte, zoufalý host váš jest klet!
Mně klne otec, zákon, bůh a svět;
jsem psancem, jako Fridrich král, můj pán,
prost jména, cti a statku, z vlasti štván
a beztrestně v lup vrahů dán! —
A kdo jste vy?

KRIŠTOF:

Já jsem pán Křištof z Raedernu,
kdys na Fridlantě vládce;

a za buřičství poskvrnu
co kletý pykám zrádce;
těž já jsem štván
jak Fridrich král, můj pán!

BOŘEK:

Tož bud' mým bratrem zván!

KRIŠTOF:

Co mého, Valdštýn vzal to v dík,
ten podlý, bídny odpadlík.
Hoj! tož jsem s hochy nelenil
a Fridlant jsem mu poplenil.
Kde táhnem, vzpoura náš je sled,
my zveme v zápas celý svět!

BOŘEK:

Tož přijměte mě ve svůj kruh!
Smír žádný! V nás bud' pomsty duch!

VŠICHNI:

Smír žádný! V nás bud' pomsty duch!
Kde táhnem, vzpoura náš je sled,
my zveme v zápas celý svět!

BOŘEK:

Mně vězní otec sestru milenou,
chce v klášteře jí víru z duše rvát;
my vyprošťme ji zbraní plamennou!

VZBOUŘENCI:

Jen ved' nás! Při tobě chcem pevně stát.

KRIŠTOF: (*ukazuje na chýšku*)

A kdož ta dívka? V jejích ramenou
mi sladká chvíle budiž odměnou.

(Chce vejíti.)

BOŘEK:

Stůj! Ani krok!

KRIŠTOF: *(vesele)*

Aj, tedy sok?

Tu sladkou kořist' tobě ponechám;

tvé sestry vyšší lepokrásu znám,

a ta že bude mou, to přísahám!

— My, hoši, o něco se vzdalme jen.

Nuž dobrou noc a sladký sen!

KRIŠTOF a VZBOUŘENCI odcházejí vlevo, na BOŘKA se smíchem se ohlížejíce. – Stmívá se.

HLASY PODZEMNÍ: *(z Blaníku)*

Zjev se, očekávaný,

s tváře země seslaný!

KRIŠTOF: *(z dálky)*

Nuž dobrou noc a sladký sen!

HLASY PODZEMNÍ:

Kde jen dlíš? Ó zjev se již!

BOŘEK:

Slyš! Zda z podzemí to zpěv?

Smysly šálí umdlená mi krev.

(BOŘEK položí se na mechový pahorek vlevo.)

Výstup 4

BOŘEK. Z chýšky vystoupí JARMILA, nesouc nádobu a košíček s bylinami.

JARMILA:

Sám tu dlíš! Tot' chvíle vítaná!

BOŘEK:

Jarmilo!

JARMILA:

Již přej si oddechu!
Odpočiň tu hebce na mechu
v stinném lesa stánu;
já pak zchladím tvoji ránu.
Bylin vzácných pod hlavu ti dám.

(Ustýlá mu bylinami.)

BOŘEK:

Ó, již v růžích lásky spočívám.

JARMILA:

Lehký spánek dá ti nápoj ten.

(Podá nádobu.)

BOŘEK:

A tvůj obraz nejkrásnější sen.

JARMILA:

Ránu zhojí těchto květů pel.

BOŘEK:

Jen tu sladkou v srdci nezacel!

JARMILA:

Svatý zdroj ten žár ti zkonejší!

(Nabere z pramene do dlaní vody a umývá mu skráně.)

BOŘEK:

Ruka tvá, tat' ještě světlejší!

JARMILA:

Hvězdy věští dobrých losů moc!

BOŘEK:

Jen tvé oči zjasňují mou noc.

(BOŘEK, jehož hlavu JARMILA položila na mech, usne.)

JARMILA:

Spí! – Ó, světla svatá, nebesa i země,
přírodo i bože! ochraňujte jej!

Výstup 5

PŘEDEŠLÍ. Pravou stranou vstoupí HELENA.

HELENA: *(pro sebe)*

Chýš pod horou! Zdaž našla jsem svůj cíl?

JARMILA:

Kdo zde? To's ty, ó, dívko vznešená?

HELENA:

Ó, tedy předc! Zde tvoje chýš,
zde bratra mého skrýš?

JARMILA:

On spí!

(Vede ji k BOŘKOVÍ.)

HELENA:

Ó, milený!

JARMILA:

Jak ale ty sem náhle přicházíš?

HELENA:

Jsem s otcem na cestě; ach do kláštera
mne odvádí! Tu pod záštitou šera
jsem ku Blaníku ráda zbloudila, —

má touha snad mi cestu zjevila!
Zde bratra otci v náruč uvedu, —
jim vzývám smír a sobě svobodu!

HELENA a JARMILA:

Prosby naše spojené
přitulí se k srdcím drahým,
ovanou je duchem blahým,
smíří duše milené.
Jak noc temnou hvězdný jas
posvěť je lásky hlas.

(JARMILA odejde do chýšky.)

HELENA:

Již otec zde!

Výstup 6

PŘEDEŠLÍ. Pravou stranou vstoupí JAN a jeho družina. BOŘEK se probudí, vstane a poslouchá nepozorován.

JAN:

Heleno!

HELENA:

Otče!

JAN:

Kam zavedlas mě v tuto pustinu?
Kde v čiré noci spočinu?

HELENA:

Zdeť pustá chýš, v té volno spočinouti,
a jitro k šťastnější nám vzejde pouti.

JARMILA: *(na prahu chýšky)*

Bud' vítaný mi host!

JAN a HELENA vejdou za JARMILOU do chýšky; sluhové na pokyn Helenin odejdou vpravo.

BOŘEK: *(sám, za JANEM)*

Tot' on! Tot' otec, jenžto klnul synu!

(Vlevo.)

Sem druhové, sem k pomsty činu!

V Blaníku objeví se trhlina, z níž vychází světlo.

HLASY PODZEMNÍ:

*Zjev se, očekávaný,
    z tváře země seslaný!*

Blaník se otevře v záři; skaliska se propadají.

BOŘEK:

*Probůh, co zřím!
    Ha, skály kol se řítí,
    blesk z lůna země svítí!*

Výstup 7

BOŘEK. Za propadlými skalisky objeví se rytíři na bílých koních, odění v stříbrnou zbroj, v půlkruhu až k otvoru Blaníku, z něhož vystoupí OLDŘICH Z ROŽMBERKA a DOMOVÍT, jenž nese korouhev svatováclavskou. Za nimi panoš nesoucí Oldřichovu zbraň a jiný vedoucí jeho koně. Vše ozářeno silným světlem měsíčním.

BOŘEK:

*Ó jaké zjevení!
    Mne svatá hrůza jímá!*
(Klekne na balvan.)

OLDŘICH:

Kdes, bílá paní? Kde, má dcero, dlíš?
ó přived' svého bohatýra již!

HLASY PODZEMNÍ:

Kde jen dlíš?

DOMOVÍT: (*předstoupí k BOŘKOVÍ*)

Zde, rekové, zde vyvolence zříte!

BOŘEK:

Ha, vstal jsi z hrobu, Domovíte?

OLDŘICH (*k BOŘKOVÍ*), po něm **SBOR RYTÍŘŮ:**

Jsi ty ten rek? Nuž, svrhej světa pásky,
a sestup s námi za pokáním lásky,
jež ve smíření rozpor viny spojí,
jež rány nerozsévá, ale hojí.

BOŘEK:

Jste lásky duchové?

(*Odmítavě.*)

Ó, spěte v míru!

OLDŘICH:

Odvážlivče!

DOMOVÍT:

Ty neznáš lásky a chceš znáti víru?

BOŘEK:

Pryč! Vy jste přelud, jak jest láska mam!

Já žiji pomstě! Ostatek jest klam!

Zděšení mezi RYTÍŘI. OLDŘICH a DOMOVÍT zmizí v Blaníku; stmí se, RYTÍŘI zaniknou a prázdná skaliska se zas na místě jich objeví. V Blaníku zůstane temný otvor.

BOŘEK:

Vše bylo sen! Zdeť ale otec můj,
vrah mého srdce, víry mé,
tot' skutečnost a pravda děsná, —
zde, myslí má, se vzpamatuj!

(Zatroubí na roh.)

Výstup 8

*BOŘEK. Z levé strany VZBOUŘENCI a KRIŠTOF, z pravé Janova družina,
z chýšky JAN, HELENA a JARMILA.*

VZBOUŘENCI:

Přítel volá! Rychle v zbroj,
— bude boj!

JAN a BOŘEK stojí si vstříc.

BOŘEK:

Ted', otče, přišla chvíle odplaty!
Ted' nejsem v prachu bez moci!

(K DRUŽINĚ.)

Zbraň složte, otroci!

JAN: *(k DRUŽINĚ)*

Zbraň taste!

Všichni tasí meče.

BOŘEK: *(ku VZBOUŘENCŮM)*

Vpřed! Meče v rukou! Svažte je!

VZBOUŘENCI:

Zbraň složte!

DRUŽINA:

Zbraň taste!

Krátká srážka. Hlouček sluhu jest ihned od vzbouřenců obklopen a odzbrojen.

HELENA: *(mezi bojem k BOŘKOVÍ)*

Měj, bratře, slitování,
dej ty se láskou hnout!

BOŘEK:

Tvé prosby neubrání,
by vládl pomsty soud!

HELENA a JARMILA: *(k BOŘKOVÍ)*

Ó, v ruce tvé jest nyní — smír a boj,
vlož ruku otce v ni a svrhni zbroj!
Což k srdci tvému hlasně nevolám?

BOŘEK:

Nuž, otče! volno jest ti jíti
s tvou družinou!

JAN:

Jdu, jdu, však hrozné bude shledání;
boj, krev a smrt, toť příští vítání.

(K HELENĚ.)

Pojď, dcero!

KRIŠTOF:

Nikdy! Totě něžná kořist má!

(KRIŠTOF uchopí a unáší HELENU.)

HELENA:

Ó, běda!

JARMILA: *(k BOŘKOVÍ)*

Ó, chraň ji! Spásu dej!

JAN:

Ha, bídný vrahu!

(Žene se s taseným mečem za KRIŠTOFEM.)

HELENA, vymknuvši se KRIŠTOFU, kvapí na vysoké skalisko, KRIŠTOF za ní; JAN a BOŘEK za nimi. KRIŠTOF chce uchopiti HELENU, JAN svrhne jej se skaliska střemhlav dolů a rozpne náruč po HELENĚ, ona však utíká se k BOŘKOVÍ.

Výstup 9

PŘEDEŠLÍ, BÍLÁ PANÍ vznáší se v pozadí z pravé strany ku Blaníku; za ní přichází ZDENĚK.

Všichni v ustrnutí hledí na zjev.

HELENA:

Zdeňku! Zdeňku!

SBOR:

Co znamená ten zjev?

BÍLÁ PANÍ:

Pojď ve svatyni, zde tvůj cíl,
sem dráhužití zbožně schyl.

HELENA:

A vrátíš se?

BÍLÁ PANÍ:

Zdeť říše smrti, věčná báj, —
již opust' zemský ráj!

HELENA:

Jdeš, kam tě volá srdce tvé!
Ó Zdeňku, ty mě opustíš!

HLASY Z PODZEMÍ:

Vstup již v tajných věstí chrám,
vítej nám!

HELENA, JARMILA, a SBOR: *(na jevišti)*

Kéž bůh jej chrání!

*ZDENĚK odtrhne roztoužený pohled od HELENY a vejde za BÍLOU PANÍ
do Blaníku, jenž zavře se za nimi.*

Opona spadne.

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Vnitřek Blaníku. Mohutná klenba skalní, perspektivicky co možno hluboká, kdež stojí v pozadí skupeni bělouši blanických rytířů, střeženi spícími panoši. Stěny a sloupy se lesknou, krápníky visí od stropu, bludice přeskakují mezi skalami. Vpředu vlevo vytryskuje ze skály jasný pramen. V půlkruhu sedí BLANIČTÍ RYTÍŘI, nejvíce starci v bílých hávech a stříbrných oděních; spí opření o své meče, štíty a luky. Uprostřed jest sedadlo vyvýšené na skalních stupních, na něm OLDŘICH, opíraje se o svůj zlatý štít; meč jeho na stupních. Vedle něho opřena o skálu korouhev, u jeho nohou při ní DOMOVÍT. Na balvaně před ním přesýpací hodiny.

Výstup 1

*OLDŘICH, DOMOVÍT, RYTÍŘI BLANIČTÍ.
Vstoupí ZDENĚK.*

ZDENĚK:

Svaté ticho! Slyším dýchat hroby,
v písek drobiti se věčné doby,
ohlas mrourci budit němé koby
a v těch skalách vetché srdce bít.
Sám tu živ jen budu bdít?
Probud'te se, vážní duchové!
Vzhůru! Zjevte mi mé povolání,
věštbu spásy, věštbu k zaplesání!
Vstaňte, vstaňte, vstaňte, rekové! —
Svaté ticho! Ó jak vábí v snění
duši žalem skleslou do umdlení — —
Pryč, ó, mdlobo! Těchto spáčů kruh
vzbudí jarý vlastní zbroje ruch!

(ZDENĚK zvedne meč Oldřichův a udeří jím o skálu.)

OLDŘICH, DOMOVÍT a RYTÍŘI: *(vstanou)*

Již tedy čas?
Kdo jsi, jenž rušíš poklid náš?
Proč v boj a zbroj nás vyzýváš?
Již tedy nastal čas?

ZDENĚK:

Ó, nesmrtelní! Jsem té země syn,
jež kdys i vás co matka v loktech nesla;
jak vy jste blažení, tak ona kleslá,
a nad ní zapomněl se hospodin!
Pláč její mnou to vniká ve váš stán, —
k vám touto zástavou jsem povolán!

(Ukáže prsten Domovítův.)

RYTÍŘI:

Vítej, očekávaný,
s tváře země seslaný!
Zvěstuj den, by vyšli praotci
ze Blaníku vlasti k pomoci!

OLDŘICH:

Bůh za pokání káže nám,
bychom povstali,
až nejhroznější zlo se na vlast přivalí.
Mluv, jesti čas již, v osud vlasti sáhnout?

ZDENĚK:

Vstaň, voji vznešený, a vítěznou
znič ranou okovy, v nichž jest jí prahnout,
a rozdíl bleskem kletbu železnou!
Zdaž vlast' již v nejhroznějším hoři jest?
Ó není těžšího před tváří hvězd!
Meč dvojitý jí vražen v útrobu,

šťír zášti otravuje ránu vřelou;
ji chladná chabost' vrhla v porobu,
a žhoucí vášeň jása nad umdlelou;
blesk pomsty metá otec na syna,
a v troskách české slávy hýří cizina!
Kol srší války pochodeň,
a lačná smrt má divou žeň;
kat, žoldněř vládnou drzým povellem,
a všecko požehnání lehlo popelem,
a budoucnost, ta zmírá v dálném soumraku!
Ó spaste ji! Ó staň se, velký zázraku!

ZDENĚK v nejvyšším roznícení prosebně klekne před BLANICKÝMI RYTÍŘI.

OLDŘICH:

Vlast padlá ve skonání
má slavit z mrtvých vstání,
však než jí k spáse zazní duchů zbraň,
hloub ještě padne!

DOMOVÍT:

Bůh ji toho chraň!
Odvrať strašlivou tu dobu,
veď nás ze skalného hrobu,
zbraní duchů zahlaholme v svět!

(Postoupí vpřed s korouhví.)

OLDŘICH: *(káže mu na jeho místo)*

Jinak sudba zní! Tam vrať se zpět!
Ještě souzeno nám dvě stě let!

ZDENĚK:

Ha — dvě stě let!
Ó, bílá paní, jak jsi svůdně lhala,

kdys lásky zvěst a blaho slibovala!
Vy stíny zrádné, srdcí kamenných.
nuž, spěte chabě ve snech zmámených;
já zbořím každý val
a vyjdu z lůna těchto skal,
lít krev svou za vlast' v bojích plamenných!

Výstup 2

BÍLÁ PANÍ, nesouc věnec a zlatý meč, vstoupí ZDEŇKOVÍ vstříc.

BÍLÁ PANÍ:

Stůj!

RYTÍŘI:

Stůj, reku dobrý, stůj!

BÍLÁ PANÍ:

Stůj, vyvolenče můj!

Zvěst, jížto sloucháš, vlast' tvou osvěží;

ji hlásej dál a dál a její spáse žij,

naději lidu nes co pravdy rek,

a zvěstí blahou ozař temný věk.

Žij vlasti své, ó, ducha bojovníku,

co svatý rek a rytíř ze Blaníku.

RYTÍŘI:

Bud' vítán, bratře, ducha bojovníku,

náš reku, bohatýre ze Blaníku.

BÍLÁ PANÍ:

Žij! a měj krásnou smrt a slávu v dík,

pak vkročíš mezi reky ve Blaník.

Tvůj budiž zlatý ducha meč!

(Podá mu meč.)

Tou opásej se zbrojí,
jež rány nerozsévá, ale hojí,
a zvěstuj věkům lásky řeč.

(Podá mu věnec.)

Když duše v duši láskou vplyne,
národ náš pak věčně nezahyne!

RYTÍŘI:

Národ náš, ten věčně nezahyne,
z hrobu vstane oslaven!
Zbraní pravdy, zbraní míru
zvítězí věk ducha bohatýrů.
Národ, kleslý moci útlakem,
vstane velkým lásky zázrakem!

BÍLÁ PANÍ odchází; ZDENĚK na odchodu ještě se obrátí.

ZDENĚK:

Ó slibte ještě, jasní duchové,
své vlasti spásu slibte přísahou!

RYTÍŘI: *(zvedajíce zbraně, kdež DOMOVÍT prapor zdvihá)*

My povstanem, neb chce to věků pán!

ZDENĚK odejde.

PROMĚNA

Krajina jako v 2. dějství. Bouře.

Výstup 3

JARMILA vzadu na skalisku hledí do dálky. HELENA vystoupí z chýšky.

HELENA:

Co zíráš v bouři v šeré údolí?

JARMILA:

Ha, neslyšíš, jak zbraně hlaholí?

HELENA:

Pro bůh, co jest to?

JARMILA:

Boj, ó krutý boj!

Tvůj otec —

HELENA:

Ach!

JARMILA:

Své pomstě sebral voj

a přikvačil jak bouře!

HELENA:

Běda mi!

(Slyšeti ryk boje.)

Jen slyš! — Co vidíš?

JARMILA:

Mezi nivami

seč hroznou! Krví oddychuje zem.

Již klesá Bořkovi druh po druhu,

houf jeho rozset leží na luhu, —

již prchá! Otec tvůj jest vítězem!

On stíhá jej! Ó, jednu skrýš jen vím,

tam uchráním jej, nebo umru s ním!

(JARMILA odkvapí vpravo.)

HELENA:

Kde vzývat slibování?

Jsout' lidská srdce úskalí,

a tamo v nebes báni
blesk odpovídá zsinalý.
Tu v mracích krvavé se šklebí příšery, —
tam zbraně třesk!
A v srdce mé, tam žhavé nevěry
se ryje blesk!
Ó Zdeňku! Kdys mě opustil, tu svět
mi v lůno smrti propadl se hned
chrám lásky probořil se v zrádnou sluj,
a všechno hyne, — kéž i život můj!
Ó, svět i nebe v pádu, v ztroskotání,
by zdržel jen tvůj pohled při shledání!

Ryk boje zazní blíže.

HELENA:

Pryč, snění! Hrůznát' skutečnost!

Výstup 4

HELENA. Z pravé strany prchaje přikvapí BOŘEK, s ním JARMILA. Hned za nimi JAN s ozbrojenou družinou pronásleduje BOŘKA.

JARMILA:

Sem, rychle sem, ať ujdeš jim!

JARMILA kvapí s BOŘKEM vlevo, OZBROJENCI však je předhoní a zastoupí jim cestu.

HELENA:

Ó, vše již marno!

JAN: *(urputně k BOŘKOVÍ)*

Tot' na odvetu tvou má odpověď!

(K HELENĚ.)

Já dobýval jsem tebe, má jsi teď!

(Chopí se jí.)

(Na BOŘKA OZBROJENCŮM ukazuje.)

A toť můj vězeň! Svažte jej!

BOŘEK:

Jak?

(Uchyluje se vpravo s taseným mečem.)

JAN:

Neunikneš! Chopte jej!

Ať živ, ať mrtev, mně se musí vzdát!

JARMILA: *(k OZBROJENCŮM)*

Ó hanba, proti jedinému státi!

Jste muži? Ne! Zdeť on jen mužem sám!

Nuž bodejte, jsem také proti vám!

OZBROJENCI: *(zahanbeně)*

Skloňme zbroj, —

jest sám, a nerovný to boj.

HELENA, snaživši se JANA umírníti, uvedla jej BOŘKOVÍ vstříc, takže si oba hněvivě hledí tváří v tvář.

HELENA:

Nechceš-li se, otče, se synem

v lásce znáti?

JAN:

Nikdy!

BOŘEK:

Nikdy více!

HELENA:

Srdce tvé-li v hnutí jediném
k němu neobráť
slz mých na tisíce?

JAN:

Nikdy více!

HELENA:

Nevezmeš-li kletbu z něho zpět
pro tu víru ve prach pošlapanou?

JAN:

Marně vzývá rouhavý tvůj ret!

HELENA:

Již tě, otče, vzývám naposled!

BOŘEK:

Ustaň! Nechci milost vyžebanou!

JAN a BOŘEK:

Mezi námi věčné žáry planou!

HELENA a JARMILA:

Naposled! Ó, vezmi kletbu zpět
pro tu víru srdci jeho svatou!

BOŘEK:

Nikdy! Jsem a budu klet!

JAN:

Nikdy! Jest a bude klet!

SBOR:

Otcem klet!

HELENA:

Nuže, otče, pak i já jsem klatou!
Svojí vírou zvu i jeho víru, —
klň svým dětem, již-li není smíru!

JAN:

Šalbo pekel! Muka plamenná!
Padlé nebe! Dcero ztracená!
Běda, svedli tebe v bludu kal!

(K BOŘKOVĚ.)

Tys mi její čistou duši vzal!

(JAN tasí meč, BOŘEK též.)

HELENA a JARMILA:

Zadrž! Stůjte! Běda vám!

JARMILA zadrží rámě BOŘKOVY, HELENA chráníc BOŘKA vrhne se vstříc JANOVI, jenžto chtěje se protiviti BOŘKOVĚ, mimovolně bodne HELENU. Tato klesne.

SBOR:

Neblahý!

JAN: *(zoufalý)*

Co činím? Heleno! Mé dítě!

BOŘEK:

Pryč, vrahu!

JAN:

Můj synu, slitování!

JARMILA: *(klečíc u Heleny)*

Slyš, — šeptla: Zdeňku! — jest mrtva!

Výstup 5

PŘEDEŠLÍ. HLASATEL a VENKOVANKY.

VENKOVANKY: *(za scénou)*

Smír!

JAN:

Jest mrtva! Neskonalá muka!

VENKOVANKY: *(vystoupivše s HLASATELEM)*

Smír! Nás boží vede ruka,
my blahou přinášíme zvěst!

HLASATEL:

Kdež psanec Dohalský, kde jest?

BOŘEK:

Zde jsem! Co má se ještě více státi?

HLASATEL:

Král český tobě milost ráčil dáti.

(Podává BOŘKOVÍ pergamen s pečeti.)

BOŘEK: *(hodí HLASATELI pergamen k nohám)*

Vrat císaři —! Nic nechci více,
než smutkem zahalit své líce.
Kéž nevidím, co vidím!

JAN:

Můj synu! Takát' moje vina,
že trestat můž' ji soud jen mého syna, —
ó znič mě, — jáť jsem její vrah!

BOŘEK:

Mé smysly peklo šálí, —
zdrž, bože, ruku mou!

V mé prsa vrat' se, lásko synovská,
přej slitování otce šedinám!

JAN:

Hled' dceru mou! Chci, bys mou dceru mstil!
Tak nejsi zbabělým, bys vrahu odpustil!

BOŘEK:

Čis proklet? — Též chci proklet být
a v skonu smířen s tebou mřít!

(BOŘEK, objev JANA, míří dýkou v jeho srdce.)

Výstup 6

PŘEDEŠLÍ. ZDENĚK, vystoupiv z Blaníku, objeví se na skalisku. Všichni v úžasu naň hledí, Bořkovi sklesne ruka.

JARMILA:

Pojd', reku velebný!

SBOR:

Jaký zázrak!

BOŘEK:

Ó, Zdeňku, odkud přicházíš?

JARMILA:

Od otce mého!

ZDENĚK:

Zřel jsem smrti říš!
Tam, odkud přicházím, tam bůh
v snu našich otců třímá kruh,
co příští zástup ducha bojovníků
by k činům lepším vyšli ze Blaníku.
A jejich poselství — to slavně zní:

Ó žijte v lásce, žijte v smíření!
toť blaha zvěst, toť padlých spasení!

BOŘEK: (*ukáže na HELENU*)

Nenávist' ji sklála, —
zdaž oživí ji láska zas?
Ó, klam!

ZDENĚK:

Heleno!

(*U HELENY.*)

Ta oběť drahá, jež tu sklána,
tať láskou svatou vlasti vzdána,
již milovala nad svou blaženost'!
Ó, přijmi, vlasti, přijmi tento skvost!
— Tys bojovala zlatou lásky zbrojí,
jež rány nerozsévá, ale hojí!
tvá jest ta zbraň!

(*Vloží HELENĚ zlatý meč do ruky.*)

Jsem slabý bojovník;
ó, vítězko, ten věnec vezmi v dík!

(*Vloží jí blanický věnec na skráně.*)

HELENA: (*vstane jako ze snů*)

Jak sladký byl to sen!

VŠICHNI: (*krom HELENY*)

Helena žije!

HELENA:

Proč mi tak blaze jen?
Mně jest, že u mne stál, —

toť jeho zlatý meč,
a ještě slyším sladkou lásky řeč!

ZDENĚK:

Heleno!

HELENA:

Zdeňku můj!

VŠICHNI:

Zdar tobě, reku!

JAN:

Pojď, synu, na blažené srdce mé!

BOŘEK:

Ó, již se kořím svaté lásky zbroji!

VŠICHNI:

Ó, žijme v lásce, žijme v smíření!

ZDENĚK: *(po něm všichni přísahajíce na zlatý meč)*

Na svatou tu zbroj,
přísaha nás k míru spojí!

BOŘEK a JAN se obejmou. BÍLÁ PANÍ objeví se v lesku nad skupením a žehná.

SBOR:

Zdar tobě, reku! Zdar té svaté zbroji,
jež rány nerozsévá, ale hojí.
Ó, žijme v lásce, žijme v smíření;
toť blaha zvěst, toť padlých spasení!

Opona spadne.

Eliška Krásnohorská
Blaník
Zpěvohra ve třech dějstvích

Edice Starší české drama
Autor hudby Zdeněk Fibich
Ilustrace na obálce Volné zdroje
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 16. 10. 2018

ISBN 978-80-7602-294-2 (epub)
ISBN 978-80-7602-295-9 (pdf)
ISBN 978-80-7602-296-6 (prc)